

15. Az Oszmán Birodalom és a Magyar Királyság viszonyának alakulása (1387–1490)

Radó Krisztina 2025A

Luxemburgi Zsigmond uralma (1387–1437)

- Az Oszmán Bir. Zsigmond korától kezdve veszélyt jelentett Magyarországra
- 1396: **nikápolyi csata** (Bulgária, Duna D-i partja)
 - Zsigmond által szervezett nemzetközi lovagsereg támadása, veresége a török csapatok ellen
 - Zsigmond akciójának előzménye az 1389. évi rigómezei csata, melyben a törökök legyőzték Szerbiát
- A vereség után védekezni kezd:
 - passzívan: **déli végvárrendszer kiépítésével** (Al-Duna vonalán, pl. Galambóc, Szendrő a mai Szerbia területén)
 - aktívan: katonai reformmal
 - 1397, temesvári országgyűlés → **telekkatonaság**: a haderő azon szervezeti formája, melyben a birtokos nemesek minden 20. jobbágytelek után egy könnyűlovas katona kiállítására kötelesek
 - célja: állandó török elleni védelem, végvári katonaság biztosítása
 - **ütközőállamok** (észak-balkáni nem igazán önálló, az Oszmán Bir. és a Magyar Kir. között lavírozó államocskák: Bosznia, Macsói bánság, maradék Szerbia, Havasalföldi Fejedelemség...) létrehozásával
 - a balkáni államok hadszínterré válnak

Zsigmond veje és utódja, Habsburg Albert törökellenes hadjárat során hal meg (1439-ben, vérhasban)

Ezután kettős királyság: 1440–1444: I. Jagelló Ulászló,

1440–1457: V. Habsburg (Posthumus) László, aki gyermek, minthogy 1440-ben született

Hunyadi János

- I. Ulászló idején emelkedik fel, mint törökverő hadvezér és hős
 - havasalföldi nemesi családból származott
 - felesége: Szilágyi Erzsébet (főnemesi család leánya)
 - jelentős birtokokkal rendelkezett, birtokainak jelentős része a déli / törökök által veszélyeztetett országrészben helyezkedett el → személyes törökellenes motiváció
 - lassanként az ország legnagyobb hatalmú bárójává vált
- Célja: a Balkán felszabadítása a török elnyomás alól
 - a törökök a 15. század közepére elfoglalták a Balkán-félsziget nagy részét
 - II. Mehmed szultán vezetésével 1453-ban Konstantinápolyt is → Isztambul
 - Hunyadi János volt az utolsó, aki támadó hadjáratokkal próbálkozott a törökök ellen
 - **Hunyadi hadjáratai átmenetileg megállították az Oszmán Bir. terjeszkedését**
- Sikerek:
 - 1442: Marosszentimre
 - 1443–1444: hosszú hadjárat, drinápolyi béke
- 1444, várnai csata: súlyos magyar vereség (I. Ulászló meghal)
- V. László gyermekkirály → az országgyűlés Hunyadi 7 évre kormányzónak választja mellé (1446–1453)
- A török 1453-ban beveszi Bizáncot, majd nagyszabású magyar hadjáratot indít
- **1456: Nándorfehérvár ostroma**
 - II. Mehmed szultán vezeti
 - várkapitány: Szilágyi Mihály, Hunyadi János sógora
 - védekezés: Hunyadi János zsoldos serege, illetve a pápa által küldött, Kapisztrán János ferences szerzetespar vezette keresztes hadak = a Kapisztránhoz csatlakozott parasztok
 - Hunyadi serege áttöri a török dunai hajózárat, bejut a várba
 - Kapisztrán serege átkel a Száván, segítségükkel legyőzik a törököket
 - Dugovics Titusz: legenda szerint a török zászlót mélybe rántó hős; a valóságban nem létezett
 - III. Callixtus pápa: déli harangszó elrendelése a keresztesek sikeréért (utólagos értelme: a győzelem emléke)
 - az 1520-as évekig nem éri hasonló erejű török támadás Magyarországot

Hunyadi Mátyás uralma (1458–1490)

- **Védekező politikát folytat a törökkel szemben**, apja politikáját csak részben folytatja (pedig az országgyűlés apja törökellenes érdemei miatt választotta királlyá)
- **A korszakban a török nem próbálkozott jelentős támadással**, Mátyás sem intéz komolyabb támadást, kisebb törökellenes sikerei legitimálják uralkodói hatalmát
- Törökellenes sikerek:
 - 1463: a boszniai Jajca bevétele
 - 1476: Szabács „viadala” = visszafoglalása a törököktől
 - 1479: Kenyérmező
 - törökök erdélyi betörését Kinizsi Pál temesi ispán és Báthori István erdélyi vajda állítja meg
- Megerősíteti a Zsigmond által elkezdett déli végvárrendszert → **kettős végvárrendszert** hoz létre
 - ezzel Magyarország évtizedekig ellen tud állni az Oszmán Birodalomnak (az 1520-as évekig)
- **Nyugat-európai propagandája**: „Magyarország a keresztény Európa védőbástyája” → pénzbeli segélyekre számít és kap
 - Valójában Mátyás fő célja: a német-római császári cím megszerzése
 - elsősorban itt veti be híres zsoldoserejét, a fekete sereget
 - (ennek érdekében elfoglalja Morvaországot, Sziléziát, 1485-ben Bécset)
- Tartós békét köt a törökkel, amit a következő évtizedekben Jagelló II. Ulászló többször megújított